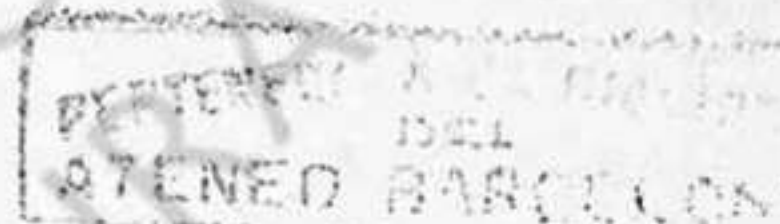

LA NOSTRA TERRA

REVISTA MENSUAL DE LITERATURA, ART I CIÈNCIES

LA NOSTRA TRADICIÓ DE GOVERN

Continuant l'exposició de les nostres valors històriques, ens toca avui parlar, encara que a grans trets, de la bella tradició de Govern mallorquí, que, per ignorat, es menysprea ben sovint quan es parla dels temps passats en relació a les llibertats populars.

Però, abans, ens sigui permès encapçalar aquestes ratlles citant el nom del nostre estimat col·laborador Mn. Antoni Pons. Ell, amb una perseverància i afany del tot lloables, ens dóna a conèixer, en bells volums i atinats comentaris, el Corpus juris del passat, que així va sortint del fons dels arxius i de l'oblit. Fins a Mn. Pons ben poc s'havia fet per al públic en aquest ram de la cultura.

No s'ha de confondre—cosa que es fa ben sovint, quan es parla del passat—la qualitat de les lleis o furs amb la seva aplicació; aspecte aquest darrer, que en algunes èpoques de la nostra història, —com, per exemple i per no citar-ne d'altres, la de les germanies,— fou ben decantat i que, confós en la ignorància del present, ens ha portat a un estat de commiseració i menyspreu envers els nostres progenitors. Aquest aspecte, però, no desfà la riquesa de les llibertats del passat, perquè el cas seria el mateix avui, si a la bondat de la llei no correspongués la bondat de la seva aplicació. I fet aquest comentari, que hem considerat indispensable per a la nostra tesi, parlem ara, malgrat ho haguem de fer esquemàticament, de la nostra tradició de govern.

Aquesta comença abans de la conquesta de Mallorca per Jaume I, ja que a les Corts de Barcelona de 1228, es signà el contracte entre les parts participants a l'empresa, quant als drets de cada una; pacte que tengué compliment amb el repartiment de béns i terres celebrat el 1230 i autènticat el 1232.

Quan Jaume I hagué donat compliment al pacte de Barcelona, dicta la seva Carta de Franquesa pels mallorquins, el dia 1 de març de 1230. Aquesta Carta de Franquesa és el document més important entre tots els nostres drets i privilegis, no solament perquè en ella es fonamenten els posteriors, dictats pels nostres reis, sinó perquè dins l'època medieval i en el caos feudal, que feia de cada noble un reietó, representa un grandios avenç jurídic, assaonat de llibertats, de democràcia i d'esperit de justícia.

La Carta de Franquesa és la vertadera conquesta de Jaume I, perquè més que la possessió de l'illa significa la constitució del regne de Mallorca, la creació d'un estat lliure jurídicament, pastat amb les ànsies lliberals d'un gran legislador.

Els drets i privilegis atorgats als mallorquins en la Carta de Franquesa foren sempre conservats per la casa reial de Mallorca com un preuat tresor, i quan aquesta s'incorporà a la Corona de Catalunya-Aragó seguiren ratificats i respectats, com ho proven reiteradament les actes de la nostra Universitat i del Gran i General Consell. Solament, a partir dels Reis Catòlics, comencen les seves fluctuacions, que marxen d'acord amb la decadència del nostre regne, minvant la nostra riquesa i esplendors insulars, fins que, de sotragada en sotragada, s'arriba en els temps moderns a soterrar totalment la nostra personalitat característica, devenint Mallorca la província quaranta vuit d'Espanya.

Des de Jaume I, que posà els fonaments jurídic del nostre regne i inicià la trajectòria de les seves llibertats, que més tard l'havien de fer tan gran i ric, s'anà fornint el nostre Corpus juris dels privilegis concedits i de les lleis, que de les fonts dels costums brollaven en el verger de la terra. I tant eren estimades aquestes lleis pels nostres avant-passats, que el sobirà mai no rebia l'acatament dels súbdits, fins i tant no hagués primerament jurat observar-les i fer-les observar als altres.

I aquesta forma tan democràtica, que s'anticipava de molt a la mateixa Anglaterra, recordada com a bressol de les llibertats polítiques, era exalçada com la millor pels nostres escriptors medievals, i esdevenia carn i ànima en l'educació política del poble.

El règim de Mallorca anà prenent un caient autonòmic a la desfeta de la Corona d'Aragó, i a ell s'aferrissaren els mallorquins, que

juraren i perjuraren estimar llurs llibertats com les ninetes dels ulls. I quan els temps imposaren la unitat política a la península, sistema que Menéndez y Pelayo qualificava agudament d'unitat de la mort, s'aixeca roenta d'ira la veu clamant del poble, que no fou estimada ni tenguda en compte pels qui es deien els seus defensors democràtics i lliberals.

I per acabar, ja que aquest no és el lloc per fer la història de la nostra tradició de Govern, que tan llarga hauria d'ésser, citarem un cas curiós en defensa de l'autonomia, ocorregut a Mallorca el 1438.

Quan el rei En Pere incorporà la Corona de Mallorca a la d'Aragó, jurà als mallorquins que no el donaria a mercè, ni per cap títol i que, en cas de contradir-se, no venien obligats a obeir-lo, podent-se aixecar en armes contra ell i estant per això absolts per endavant. Més tard, el rei Alonso, volgué premiar els serveis d'En Pere Callar, i el féu marquès de Lluchmajor. Però els veïns d'aquesta vila, no volent retre homenatge a altre que no fos el rei, s'hi oposaren en virtut del privilegi d'incorporació abans citat.

El rei manà que es dongués possessió de la mercè a Pere Callar, i llavors, els Jurats del regne i de la vila tregueren a llum un altre privilegi, en virtut del qual no es podien concedir oficis, ni mercès sense l'informe dels Jurats, essent, per tant, nulla la concessió reial.

El rei, per veure de trobar solució a l'afer, manà als Jurats que es presentassen davant la regina a Barcelona, però aquests, fent ús d'un altre privilegi, en virtut del qual cap mallorquí podia ésser citat fora del regne per qualsevulla causa civil o criminal, no s'hi presentaren, i Pere Callar restà nomenat marquès, però no pogué prendre possessió de la mercè.

Vetaquí, esbossades, les causes del nostre autonomisme i fonamentats els anhels d'obtenir un Estatut interinsular. Hem cregut sempre i seguim creient, que les regions que s'han fet grans tenint personalitat pròpia, no retornaran a la grandesa sense obtenir les seves llibertats d'iniciativa.

Tota regió geogràfica, lingüística, racial, guarda el foc colgat de l'avior, i decantant les cendres, reneix altra volta la flama sagrada. La majoria de lleis no poden ésser universals, perquè han de respondre a morals i modalitats distintes, i és per això que els pobles no seran grans, si no tenen les llibertats necessàries a llurs característiques peculiars.

I no es confongui això amb un localisme suïcida i caòtic, que no sentim, ni hem sentit mai.

NEPTUNE AND Co. *)

DE JACQUES LEFEBVRE

DOUUP!
Un breu udol de sirena, tot d'una esvaït. El paquebot, deixondit per la naixent claror de l'alba, gira cap al Tàmesi com si de sobte li hagués vengut aquesta idea.

Però de fet, hi som ja al Tàmesi?

No se sap. Tan discretament es llança a la mar aquest sorneguer riu que és impossible de destriar el moment precís en què abandona la clientela dels salmons per la de les dorades. L'operació s'acompleix misteriosament a l'altura d'una costa baixíssima, sense arbres, perduda dins la boira i abandonada dels homes.

Així que no sé si em cal seguir mirant amb respecte l'onatge que sotragueja l'aigua de Colònia dins la meva maleta, ni si tenc encara el dret de marejar-me.

Vetaquí, però, una doble filera de boies lluminoses; això és un indicatiu. Frenèticament els fanals negres i bellugadissos, semblants a les ensenyes nocturnes de les tabaqueries, obrin i tanquen llur ull elèctric. Ep, veniu cap ací!

Un passatger anglès, sense que jo li hagi demanat res, m'explica: "Tan prompte comença a fer-se fosc, sigui l'hora que sigui, s'encenen espontàniament. I semblantment la claror del dia les apaga. És un procediment foto-químico-elèctric. Vós ho veureu tot seguit.

I, ufanós, afegeix:

—En tenim, també, d'acetilè a les quals se les carrega i dona corda tan sols cada devuit mesos. Això és enginy!

—Douup!

Altra volta? No, no és al Tàmesi a qui el vaixell parla. És

*) Fragments d'uns interessants reportatges pels principals ports d'Anglaterra, arreplegats en un volum que duu aquest mateix títol.

als seus col·legues, els "cargo-boats", invisibles fa tres minuts dins la bruma i que han sorgit a la impensada.

Hem de fer cua a l'entrada del canal com a una escala del "metro"!

Primer veí a la dreta: un vaporet de cabotatge, de casc apedaçat i al qual la càrrega mal estibada fa decantar cap a estribor i marxa coixejant, coixejant...

Segon veí a l'esquerra: un "carboner" llargarut que sembla empenyer el seu ventre com qui empeny un carretonet, i va tan a poc a poc que no pot seguir el seu propi fum...

Atenció! Un altre que s'alça contra claror a popa. És enorme, sinistre, tot negre i tan ample a la línia de flotació com a l'altura de la coberta alta. Què deu tragar dins les seves entranyes d'acer: petroli, carns o llet condensada?

Mai no m'ho dirà!

I tots aquests i molts d'altres, fets un garbuix, marxen adalatrats cap a l'oest, cap a Londres, a grans cops d'hèlix, amb la por d'arribar els darrers. Londres! Qui gosaria anar a un altre port? Els "rafiots" (1) rabassuts i baixos, tipus Hobbema, que naveguen a frec d'aigua com si s'arrosseguessin de panxa pel canal, les dragues, les grues flotants, les xalupes, les gavarres hi corren també com nosaltres, com l'esbart de gavines que enrevolta els nostres pals, com el vent, com les ones...

—Doup! Doup! Doup! Això se complica, això és un embús! És que no hi ha, doncs, per ací cap agent de circulació. Hom ha de zigzaguejar, apartar-se, ralentir, tornar a caminar. Els pràctics canvien en passar-se mirades fredes com els xófers de "taxi" al carrer de Montmartre. Doup!... Poseu, doncs, atenció!... Doup!... No sortigueu de la vostra dreta!... Doup!... No es pot ralentir així!...

Heus-n'ací un que s'ha atravesat al bell mig del canal i fa marxa endarrera sense avisar...

És molt gros, almenys 15.000 tones... Però és que aquest esburbat no ha llegit el codi de la navegació per riu? Doup!... Cop de klaxon, frenada a tons, girada ràpida de volant... Li passam a fregar i podem llegir el seu nom escrit amb lletres daurades a popa: *Krassine*, Arkhangel. No em sorprèn.

Gravesend... Docks, xemeneies de fàbriques... Ah, és veritat,

(1) *Raflot*: Paraula d'argot marítim francès, intraduable. S'aplica especialment als vapors, en sentit despectiu.—N. del T.

també té riberes el Tàmesi. Sols que ni tan sols pensava a guaitar llur aparició, embadalit amb el magnífic espectacle del riu curull de vaixells. I tanmateix aquestes riberes ermes, meitat plana flamenca meitat rodalia parisenca, plenes de depòsits de carbó són... horribles!

Un poblet... un altre... un altre... Ja som a les muntanyoles de carbonissa, a la bugada posada a recer, als "back-gardens", a les pancartes-anunci *Bovril* i a les antenes de T. S. F.

Una vila molt gran, a la fi: és Woolwich, on hi ha tants de vapors amarrats davant les fàbriques que és imposible destriar la terra ferma de la massa flotant. Cada mig minut, els molls envien vers nosaltres un eixam de petits i abrivats remolcadors amb la xemeneia inclinada cap a popa, els quals sembla no tenguin altre ocupació que passejar un gran fanal vermell encimbellat al cap d'amunt del pal, com un robí a una agulleta de corbata. Atordidament, es llancen entre les fileres dels grans "cargos", els passen per davant la proa i tornen al lloc de partença...

—Perdó! Voleu fer-nos la mercè de recular un poquet i deixar-nos passar la pasarella? Hem arribat a Tilbury.

* * *

—Què porteu a les butxaques?

M'ho ha dit sense preàmbuls. I estintolat damunt uns sabatots gruixats i amples com dues barcasses, les mans a darrera, els ulls encerclats entre el casc i la carrillera, em barra el pas fixant la seva plàcida mirada en els baixos del meu abric. Hom sent que totes les forces de l'imperi li guarden les espatlles.

Em ve la idea de contestar-li a la francesa. "Què hi porto?" "La grua flotant de quinze tones", o: "La clau dels docks", o: "Les portes de l'enclusa sobre el Tàmesi". Però no, res de facècies que som a Anglaterra. Responc:

—Entès. Vaig a mostrar-vos-ho.

Giro damunt davall les butxaques i cau damunt la taula del lloc de policia una escampadissa de blanques quartilles.

—Està bé, podeu passar, bon dia!

Passo i entro en els docks. L'aspecte no pot ésser més senzill i tanmateix això és quelcom semblant a si a la meva terra baixéssim als subterranis del Banc de França.

* * *

—Etxem!

Ací, senyor, en aquestes sales fins al fons... etxem! no hi ha més... salut! que *capsicum* de Bombai.

De tots costats el *capsicum* ens envolta; desborda de les grans caixes que s'empilen fins al sostre i ho envaeix tot; fins dins els cruïls de l'empostissat n'està ple.

—Les rates, senyor, les rates... etxem!... hi van folles. A la nit foraden els sacs que de dia s'han recosit.

El *capsicum* és una mena de petit pebrot vermell molt sec importat dels tròpics i amb el qual Londres prepara per a tot el món els cotons i apòsits que els apotecaris en diuen “termògens” i recomanen contra els refredats.

Els centenars de tones que ens volten, emmagatzemats a perdre de vista dins el depòsit, han saturat l'aire d'una polsina densa i corrosiva que fa esternudar, tossir i plorar els ulls.

—Les rates? però, diable, per què no teniu moixos? Estalviàrieu... etxem! milions al cap de l'any...

—Perquè... etxem!... els moixos també esternuden! No poden resistir el... etxem!

* * *

Canvi de decoració olfactiva. Un perfum, si bé exquisit d'una penetració que vos trasbalsa, satura de sobte el nostre olfacte. No goseu a respirar fort, temorecs d'ésser víctimes de no se sap quina voluptuosa anestèsia.

Això, per precisar, flaira a pastisseria a la vainilla, ensucrada, mantegada i recuita.

Ara que la disposició visual és la mateixa: sostres baixos, finestres estretes, llargues fileres de columnes de ferro; aquest segon depòsit del *Port of London Authority* s'assembla al primer com dos germans bessons.

Car ens trobam dins els dominis del *Port de Londres*...

L'ajudant del Director General que m'acompanya ha endevinat la pregunta que li anava a fer:

—Ací, secció d'espècies, senyor.

* * *

Curiosa impressió, quan mai no haveu vist “clavell” més que en paquets de trenta grams dins petites bosses de paper a ca l'adro-

guer, de trobar-vos-el omplint, fins a curullar, botes de 200 litres de cabuda.

“Clavell” de Panamà, de Zanzíbar, de la Guinea anglesa... podeu enfonsar el braç fins al muscle dins aquella granalla rossa que vos llança a la cara una olor picant...

El meu acompanyant em mostra una muntanyola obscura de tres metres d'alçària per sis d'ample a la base, composta per milers i milers de petites bolletes de fusta negra.

—Nous muscades...

—I aquestes branques?

Li demano, senyalant-li unes branques que, apilades a feixos i llargues d'un i dos metres, enrevolten totes les parets. N'hi ha perquè totes les xemeneies del castell de Chambord en cremin durant vint anys.

—No sentiu l'olor?

Rompo un bocí de branca i l'ensumo.

És canyella...

* * *

Materialment, caminam ara dins el vori.

Dic bé, *dins el vori*. Hom avança, aixecant cautelosament els peus com si marxés per dins un bosc que els llenyataires aterren. Aplegats en feixos de trenta peus cadascun, milions d'ullals d'elefant cobreixen el paviment, ullals blancs, ullals grocs, ullals grisos...

Ací l'Àfrica oriental anglesa... allà les Índies... allà el Congo...

—El vostre principal proveïdor?

—Mirau aquest lot, el més important: l'Àfrica equatorial francesa. Sempre és un motiu de satisfacció.. Demano el preu mitjà, en gros, d'un parell d'ullals.

240 lliures esterlines. 30.000 francs. (I)

* * *

—I això què és?

Uns ossos grisos, plans, amples i tallants omplen una vintena de caixes de fusta. Semblen relles d'arada brutes d'argila.

—Són banyes de rinoceró.

Dins la mitja fosca, de ben poc ha vingut que no quedés em-

(1) En 1930. (N. del T.)

palat a un dels dos troncs d'arbre llisos i polits que en voluta s'aixequen a un metre del pis: ullals de mamut.

—Endevineu quant pesa cadascun?

—?...

—Una tona!

—Estan venals?

—Evidentment, com tota la resta. Això no és un museu, és un depòsit!

* * *

I seguim docks i més docks, tots iguals, tots de sis pisos atravesats sense descans per idèntics munta-càrregues-llampecs moguts per màquines hidràuliques; tots amb el formigueig dels mateixos "dockers" amb el pantalon lligat sota el genoll; tots exhalant la mateixa flaire marejadora composta pels aromes i olors vinguts de totes les parts del món, tots curulls d'incalculables riqueses...

* * *

Des de fa un quart d'hora, no veiem més que llana.

El meu guia es gira i em posa sota el nas una tofa blanca com la neu i minuciosament cargolada.

—Dels "merinos" australians, la millor de totes. La quantitat més important de l'"Stock" ve dels Dominis; Austràlia, Nova Zelanda, Àfrica del sud...

I esclafant-me sobre el dors de la mà un borralló de llana grassa, afegeix:

—Sentiu la "suarda", senyor? Excellent per fer cosmètic!

* * *

Sembla, però, que si no veig els cellers del Port de Londres serà com qui va a Roma i no veu el Papa. Anem, doncs, a veure els cellers...

El gerent dels *wine vaults* m'aclapara amb detalls i xifres referents al seu reialme subterrani. Xifres i detalls que, malaguanyats!, en les seves tres quartes parts, almenys, quedaran inèdits per a la posteritat, car l'home és escocès i jo quasi no l'entenc.

Qualques engrunes tanmateix, puc retenir. La llargària dels cellers és de 45 quilòmetres... I s'hi guarden 120.000 barrils d'aiguar-

dent, 13 cisternes de més de 125.000 litres cadascuna, i 27.000 botes de 120 *gallons*, traduïu: 345 litres...

* * *

Cap-al-tard, he sortit dels depòsits del *Port of London Authority* per una porta petita i baixa oberta a la muralla de Xina que envolta tot el seu perímetre.

Un *policeman* rodanxó examina amb esguard escrutador tots els que van passant:

—Què hi duis aquí dins?... Obriu aquesta cistella!... Per què porteu un paquet sota el braç?... etc., etc.

Imposible no sentir admiració i respecte pels 25.000 “dockers” que, quatre vegades al dia, pacientment es sotmeten a aquest examen de consciència.

* * *

Pregunto al meu guia:

—I bé, què em resta ja per veure dels depòsits del Port de Londres?

—Què... Doncs, tot. Això que vos he ensenyat no és res! I suposo que no teniu el propòsit de, en un sol dia, passar revista als 120 quilòmetres de docks.

—No, però em penso haver vist el més essencial, i que la resta no deu ésser més que faramalla, diguem-ho així.

—Sapiguen, senyor, que ací tot és essencial. Essencials els 18.000 milions de cautxú, de pasta de paper, de te, de fusta, de pells, de cuiros i de mil altres coses que cada any rebem; essencials el 16.000 milions de carns, aviram, ous, fruites que al mateix temps s'apilen en els nostres molls!

—Hauríeu mai imaginat—poso aquest exemple completament a l'atzar—que únicament per a la descàrrega del petroli s'hagin bastit sobre el Tàmesi sis grandiosos molls?

—Que vint milions de tones de carbó entrin anyalment dins els nostres depòsits?

—I... què més vos diré? Nosaltres som, senyor, el *Centre de la Terra!*

* * *

Tres escenes a l'aire lliure perfectament vulgars, de les quals n'he estat testimoni.

Primera escena: Un vell jardiner entrecava el seu jardí prop d'un penyassegat davant l'estret de Solent.

Apareix una fumerola a l'horitzó. El jardiner deixa l'eina, agafa una ullera de llarga vista que damunt el seu gec, en terra, tenia cuidadosament col·locada, i contemplant amb reflexiva atenció la llunyana nau, comenta en veu alta:

—Oh, quin vaixell més fi i més elegant! Quin deu ésser? El *Duke of York*, de Glasgow, o el *City of Wetsminster*, de Liverpool? La seva silueta és la d'una nau moderna. Sí, sí, tot el més deu fer dos anys que navega. Ha d'ésser, doncs, el *City of Wetsminster*...

M'acosto a aquest bonhome i li dic:

—Sembla que teniu bon ull mariner. Vós deveu haver navegat molt, oi?

—Jo, senyor? Mai de la vida. Som carter jubilat.

* * *

Segona escena: Personatges: un nen i una nena; lloc de l'acció: un vaporet d'excursions en diumenge que surt del port de Southsea. Estan drets davant la bataiola i el nen, deu anys, explica a la nena, set anys:

—Mira, Gladys, veus aquell vapor? És de cabotatge, només navega entre els ports de la costa. El de més enfora ja és una altra cosa, és un vapor de "mensageries" que va als ports estrangers a dates fixes i duu passatgers. Veus aquell altre enfront de l'elevator? Aquest és un "carboner", fixa't com té els flancs arrodonits; l'han construït així expressament perquè el carbó és ben comparteixi dins les cales.

I Gladys interrompt amb apassionada curiositat:

—Però, per què el "carboner" duu la bandera amb el fons vermell i el de cabotatge la duu amb el fons blau? A l'angle superior d'ambdues hi veig la creu de Sant Jordi, bé deuen ésser angleses totes dues.

—Efectivament, Gladys, els dos pavellons són britànics. Però el del vapor de cabotatge té el fons blau perquè el seu capità és oficial de reserva de la Marina Reial, i el té vermell la bandera del "carboner" perquè el seu capità no és reservista de la "Navy".

Em jugo el que es vulgui; el primer mot que vers els sis

mesos diuen els “bebés” anglesos no és “papà”, ni “mamà”, sinó *càrrega, tonatge o Lloyd marítim...*

* * *

Tercera escena—com aquesta en recordo almenys una vintena—. Una estàtua d'un marí il·lustre a qualsevol jardí públic de qualsevulla ciutat anglesa... a un recó de Saint-James Park, per exemple... el marí, Drake, Nelson o un altre.

Compareix un col·legi de jovenets—o de jovenetes—acompanyats d'un mestre amb ulleres d'or. Aquests col·legials han atravesat tota la vila per venir ací. Es despleguen fent mitja rodona davant l'estàtua i comença el mestre:

Aquest famós heroi, fills meus...

Segueix per espai de vint minuts una conferència de tons vibrants enaltint les glòries de la marina de guerra. I els minyons, vos ho asseguro, no s'ho prenen pas a broma.

* * *

Perquè no vull fer-me pesat no més vos cont aquestes tres escenes, però, cercant dins la memòria, de consemblants en trobaria cent i totes sobre el mateix tema: “La Marina per damunt de tot”.

MIQUEL FONT I GOROSTIZA, TRAD.

EL VERGER DEL POETA *)

LES postes de sol a Mallorca tenen quelcom de poemàtic i grans diós. Sembla que Natura entreté la llum que espurnejant s'enfonsa en la llunyania. És aquesta hora, sens dubte, la més eminentment mallorquina, la que desitgen els poetes per inspirar-se en la claror que es desprèn del cel de l'illa.

L'horitzó, tancat per la serra, entre Galatzó i el Puig Major, ha pres la suavitat de la rosa i la fortesa de la porpra. Des d'aquí fins a les muntanyes de Lluch el color és més blavenc i el que resta vers Formentor pareix plom fos i volatilitzat.

I mentre la serralada es destria en retalls de monstre damunt la llunyana claror, el camp encara està il·luminat pel foc ponentí. Les fondalades han romases mudes. Sols trenca el ritme suau d'aquesta horabaixa bucòlica el belar de les ovelles que pasturen davall dels cims gegantins.

Voltant el pujol del Calvari de Pollença, s'obri un ventall de paisatges d'un misteri captivant.

Al fons dorm la vall d'En March, tall fantàstic que migparteix el poble quasi amagat en la boirina de la nit. Esqueixos de núvols cobreixen les serralades de Bóquer i esborren les masies i els casals. Més lluny, encara, els espadats ennegrits s'estampen sobre la morent llum crepuscular.

Les grans festes de claror de les pollencines costes s'han fuses. La nit amb silenci desfà el seu vel. I les primeres lluminàries d'argent han brillat en l'altura.

¡Hora de contemplació que es filtra dins l'esperit!

Perquè la misteriosa pau que es desprèn d'aquests indrets escollits per la mà de Déu ve a ésser la simfonia del paisatge que s'enlaira per embadaliment dels mortals. Aquests instants de santa contemplació de l'home amb la terra vénen a suplir el llenguatge de l'ànima amb l'ànima. Sobren les paraules per donar vida a les idees.

*) Del llibre, en premsa, *L'illa del Cel Blau*.

Idees que s'abracen i que s'entenen meravellosament perquè l'esperit té l'instint dels àngels.

¡Oh, qui pogués comprendre el pensament que porta la paraula tremolant a flor de llavis!

La nit s'estén pertot.

El Puig de Maria s'ha nibat d'ombres. La serra no és més que una cortina de foscúria. Dorm el pla i dormen els oliverars i els boscos.

Fils de fum suren damunt les llars pollencines.

Ni un sospir trenca la profunda pau que regna.

* * *

Aquí, en aquest verger paradisiac, rodejat d'ametllers, oliveres i olorosa murtra, va néixer el poeta Costa i Llobera, glòria de Mallorca.

La seva infantesa alegre va passar per aquests indrets amarats de sol i de flors. Aquí, el seu senzill cor va obrir-se a la Natura; la seva retina s'omplí de llum d'albada i el seu esperit va veure lliscar les serenes hores dels capvespres acaronadors, misteriosos i perfumats. Aquí, va créixer en dolç contacte amb la claror del cel i la blavor de la mar; respirà l'aroma muntanyenc del romaní i de la farigola. Aquí, la fantasia seva evocà la inspiració llatina i l'epopeia grega, fonament de la clàssica lira. Aquí, en aquesta terra beneïda, etern jardí de Mallorca, va brollar la seva ànima de poeta.

MATEU CLADERA PALMER

M A D R I G A L

EL company me digué
mostrant-me la florida:
Meravellosament
ha nat avui el dia.
I era ver. De la nit
va néixer la celístia.
Se tancaren els ulls
a l'esplendor divina.
Paradoxa galant
jo t'he vista i sentida!
La gran blancor de neu
de sobte s'ennegria.
Angèlica, dels arbres
la figura sorgia.
Passàreu somrient
entre negres espines,
tot era fosc i vós,
fada de l'Harmonia.
Meravellosament
me somrigué la vida.

B. ROSSELLÓ PORCEL

LITERATURA POPULAR

SENTIMENTALS!

TOT desenfeinat, em trob a un carreró d'aquests que encara conserven una mica el caràcter típic d'altre temps.

Aquí, un ronc de porta mal untada que obri el ferrer del barri, em fa fixar que treu la mèrlera al sol; ell li siula la Marsellesa; ella no en fa cas; llavors li dóna un cuc, es posen d'acord, i...
¡Viva la República!

Més enllà, a una finestra se sent desentonar una criada que canta el cuplet de moda, mentre espolsa una estora, sense més reprensió que la del municipal del barri, que li fa l'ullet.

El carrer s'anima per moments. Ara, és un pare de família que passa amb quatre infants que acompanya a missa, i renya el menut que plora perquè vol dos cèntims de confits que ha vist dins un pot de vidre d'un mostrador. Tot seguit, van dues jovenetes, cadira davall el braç, que també van a missa i conversen amicalment, fins que una d'elles vol donar la dreta a l'altra perquè li diu que és més vella.

Madó Teresa, la botiguera, redueix a la mitat l'amplària del seu portal ja estret, posant-hi un sac de col-floris que diu que són d'Alcúdia. Dóna el *bon dia que Déu mos do* a tothom que passa, i intenta fer creure que té oli de Solleric quatre cèntims més *barato* que a can Salas. Llavors, entra a la botiga i mou escàndol a una parroquiana, perquè no li vol pagar les patates a devuit, discussió que talla la mestressa Bel, qui altre temps exercia de comare, i que avui viu rifant ensaïmades que solen treure els qui manco hi posen.

I prou de descripció i consti que no som jo qui la tall: és un auto que s'entrega i gràcies a un portal d'escaleta, que em permet mig amagar-me, no em mata, però que, amb tot i pegar jo un salt, conseguisc que només m'esquit de genolls en avall. Això fa que m'haja de netejar les sabates. Prenc carrer ciutat endins, i a la fi trob un portal tapat amb una cortina de saqueta de sèmola amb una brodadura al mig, d'una cosa que vol parèixer una sabata. ¿Serà un *llímpia*? Arragús la cortina, guait i... se *puede*?...

—*Delante*—respon una veu que mesclada amb olor de col-flori bollida, sortia pels reixats del soterrani. Era la mestressa.

—*Silverio!*—crida ella tot seguit, amb veu de clarinet.

En Silverio no respon.

—Sega, senyor, que no es pot torbar a venir.

M'assec, i mentre esperava, m'entretenc mirant un moixet que graciosament jugava, ara amb una tapa de capsa de betum, ara des-fent un manat de cordons que hi havia penjat *su baix* d'un quadre de vases d'albons, amb la caricatura d'un personatge i una inscripció que deia "*Viva el libertador del oprimido*". *Silverio*. (Rubricat).

—Pericooo!...—crida la mestressa.

—Ki-ki-ri-kiii...—respon un gallet vell amb esperons enrodillats, que de damunt un barreró d'una cadira, amb un ull mig obert, i tapat l'altra per la cresta, pareixia contemplar amb *malsofridura*, les gracioses cabrioles del seu company moixet.

Jo encenc un *xigarro*; me cau el *mixto* en terra; ho veu el gallet, bota del barreró i, tot recelós, s'acosta al *mixto*, el mira coa d'ull, i ja fos perquè no li paresqués de l'estanc o perquè fes olor de cera, amb cert aire despectiu se gira, anant-se'n tot seguit sobre el portal. Allà, tot pretenció s'empina, i aquesta vegada amb una veu més forta i expressiva que la primera, romp en un altre ¡ki-ki-ri-kiiii!...

—*Voy, Perico!*—respon una veu des del carrer.

És En Silverio qui s'entrega amb una llesca de pa amb oli i un pebre de cirereta.

—Bon dia tenga.

—Bon dia.

—Fa molt que espera?

—No,—li responc indiferent.

En Silverio deixa la llesca a un costat, s'enrodilla les cames, s'hi asseu damunt, pren l'espalmador i, amb les mans untades d'oli, comença l'operació.

—Mirau, mestre, que me sollareu les sabates,—li dic.

—*Pèrdiga cuidado*—respon ell—s'oli és de Solleric!

I jo tot conformat, m'entrec en cos i ànima an En Silverio qui entre fregada i fregada feia moixonies, ara an en Perico, ara an en Tomeu, que aquest era el nom del moixet.

Llavors, referint-se als calçons, em diu:

—Els hi han posat com a nous!

—Sí.

—Un auto, eh?

—Sí, un auto.

—Sap si tallassen es coll a mitja dotzena!

—D'autos?

—De senyors!—respon ell mig exaltat.

—Silverio!—cridà la mestressa pujant l'escala—pensa que has pres purga i no te pots enfadar!...

De bàlsam serviren aquelles paraules a l'homo qui, canviant de conversa, me pregunta si jo tenia infants.

—No, i vós?

—Es nostros infants són aquests,—respon ell senyalant el gall i el moix.

I aquí començaren, homo i dona, a fer tals elogis d'aquells dos animallets, que em feren suposar si aquell matrimoni no estava al món per altra cosa que per cuidar-los i adorar-los!

¡O virtut la d'aquell moixet! Quant a la part material, encara que fos moix com els altres, ho era amb cert refinament. Que li trepitjaven la coa? Miolava el necessari per donar a comprendre, sense escàndol, que li llevassen el peu de damunt. Que dins la casa hi havia una puça? Ell l'arreplegava, sortia al carrer i la s'espolsava. Que tenia talent, però no de què menjar? Se n'anava miolant-miolant darrera una peixatera, demanant-li pietosament un gerret. El se menjava si l'hei dava, i sinó l'hei prenia al més petit descuit. Que un dia, per falta de gerret, se veia en el cas de treure carn de dins una olla? La treia; però de la del veïnat.

I quant a la moral? ¡Mare-de-Déu! Era el que se'n diu un moix virtuós. S'aixecava a sortida de sol, se colgava a entrada de fosca, no tenia relacions sospitoses i, per tant, no sabia el que era un terrat; desconeixia les teulades de porxo, ignorava el que era entrar o sortir més o manco atropellat per un finestró amb retxats de ferro, que equival a tant com dir que li passava per alt inclús la inquietant lluna del mes de gener.

Llavors vengueren els elogis del gallet.

Fa cinc anys, contava En Silverio, que un parroquià li pagà un *servici* amb un ou; el posà a una lloca i, abans de temps, vengué al món aquell setmesó, que gràcies a l'esment de la mestressa, a força de coca amb llet i granets d'arròs bomba, el pogué *treure des poi*. Com era criat de butzeta, no importa dir que En Silverio l'educà al seu gust. El gallet pensava com ell, i fins i tot tenia les mateixes idees polítiques.

Si En Silverio anava a prendre un rebentat, a la botiga quedava

en Perico qui en entrar un parroquià sortia al portal a cridar-lo.

Els matins, a les sis, amb més puntualitat que en Figuera (cosa no molt difícil) cridava la mestressa perquè s'aixecàs a fer el cafè al Silverio, que solia prendre'l amb quatre gotes de canya i... o fatalitat! en un d'aquests moments el moix, atrevit, pren la llesca de pa a En Silverio i aquest, tot indignat, li tira una forma amb tanta mala sort, que ferí de ple al pit de l'innocent gallet, que quedà allà en terra comes a l'aire amb una gleveta de sang i tres grans d'ordi al bec.

¡En Perico, l'alegria de la casa, consol d'aquell matrimoni, havia deixat aquest món per sempre!

I aquí, per sortir-ne barat, hauria de posar punts suspensius. Descriure el que passà m'és impossible. ¿Has presenciat, estimat lector, alguns d'aquests enterraments, en els que en arribar el moment culminant de tapar la caixa, augmenta l'escàndol de crits i giscos, seguits d'uns atacs de nirvis, en què no sempre solen ésser els nirvis els que hi prenen la major part, però que no per això deixa de funcionar la miqueta de cotó, untat d'esperit o d'aigordent, pels polsos o llavis dels *protagonistes*? Sí? Idò estigues segur, que el que succeí a can Silverio, pel manco supera en molt, el més gros que quant a això pugues haver presenciat. Però no t'espantis...

Han passat dos dies, i anant de passeig em trob al bosc del Castell de Bellver. A la vora del camí, veig assegut un matrimoni endolat, i en passar per davant...

—Bones tardes.

—¡Oh, senyor!—exclama En Silverio—passi un dia per ca nostra i veurà en Periquet! L'hem embalsamat!

—Sí!—interrompé la mestressa plorant—venga i el veurà! Ha quedat tan bé, que sembla que parla!

Llavors la mestressa amb llàgrimes als ulls estén un diari; treu un rostidet, i diu:

—Vostè gusta?

—Moltes gràcies, responc seguint camí. I aquell desconsolat matrimoni, a l'ombra d'un pi, per aliviar penes i disgusts, berenaven. Sabeu de què?

Es menjaven rostit el bessó del gallet!

MIQUEL PUIGSERVER

EL BILINGÜISME A L'ESCOLA

HEUS aquí un problema que no es resoldrà del tot, si no se'n resolen d'altres que l'afecten directament o indirecta.

Parlem-ne una mica de tot això que ens sembla que té molta d'importància en un país, com el nostre, on la llengua materna no és la llengua oficial de l'Estat.

Per començar, hem de partir de la base que és d'una necessitat, si res més no fisiològica, que els infants de la nostra terra han de saber llegir i escriure a la perfecció l'idioma que usen quotidianament amb els seus consemblants, la llengua que oïren per primera vegada dels llavis somrients de la seva mare; i cal remarcar que la llengua materna a aprendre no és el parlar vulgar, no és la deformació popular idiomàtica, no és el dialecte corrent i de baixa volada: és l'idioma puríssim usat pels literats,—per la majoria dels literats—, que són els seus veritables creadors, és la llengua aconsellada pels filòlegs i lingüistes, que són els seus vertaders plasma-dors gramaticals.

Demostrear la necessitat de saber l'idioma matern és tan senzill que gairebé no val la pena de gastar tinta en va; diguem, només, que causa molta tristor saber que una persona té una manera de llenguatge oral i una altra de llenguatge escrit, familiarment parlant. I afegim que ¿què passaria si a un infant castellà l'ensenyessin, a la seva terra, en francès i no sapigués el seu idioma?... Si la tècnica pedagògica moderna preconitza el màxim respecte a l'infant, ¿quin respecte se li té si, de bon antuvi, ja es comença per no respectar la seva forma d'expressió sonora?

Cerqueu en la història de la pedagogia i veureu que mentalitats tan eminents com Vives, Montaigne, Pestalozzi, i el P. Girard han preconitzat l'ús de la llengua materna a les escoles com a instrument de cultura. I actualment, un gran Mestre del país de Galles, a les Illes Britàniques, David John Saer, ja desaparegut del món dels vius per trista dissort, ha estat el que ha plantejat, dins els

moderns mètodes de recerca pedagògica, el vertader esperit científic dels problemes que presenta el bilingüisme.

I que no se'ns parli de la universalització de la cultura com a contrària del conreu de la llengua materna, perquè només cal mirar Bèlgica amb dues llengües, les Illes Britàniques amb tres, Iugoeslàvia amb tres també, Suïssa amb quatre i la Unió Socialista de Repúbliques Soviètiques (Rússia) amb més de trenta, sense cap privilegi per a cap d'elles.

Ara bé; cal aprendre l'idioma matern, però,—per esperit de concòrdia, per imperatius de fraternitat, per conveniències democràtiques—, cal saber també la llengua oficial de la República Espanyola, el castellà.

¿Com realitzar, a l'Escola, el compliment d'aquestes dues concrecions?...

Al meu entendre, molt senzillament: Primer, fent complir la llei que determina l'obligatorietat de l'assistència a l'Escola durant l'edat reglamentària. L'Estat ha de fer possible,—amb cantines, amb subvencions, amb lleis afavoridores,—l'assistència escolar d'aquells infants que, per aclaparadora paradoxa, són una font d'ingrés per a les famílies pobres, per a aquella modesta gent a la qual els fills petits són com una feixuga càrrega, per a aquells desheretats de la fortuna que necessiten llogar els seus fills, per tal que puguin menjar, *Primum vivere*, diu el proverbí llatí. Primer viure, i té molta raó. Cal atendre, abans que tot, el cos, la matèria viva que ens sustenta. Després ve l'esperit, la part immaterial.

Quan s'hagi aconseguit això, quan els fills dels pobres puguin menjar com tenen dret, quan puguin alimentar-se bé, llavors les autoritats podran exigir als pares el compliment rigorós de l'obligatorietat de l'assistència escolar. Mentre això no s'assoleixi, tot serà feina en va, i les multes, i les sancions no serviran per res, més que per fer avorrible i odiosa l'autoritat que vulgui fer complir, vulgues, no vulgues, el precepte que comporta l'assistència obligada de tots els infants de sis a catorze anys a les Escoles nacionals.

Aconseguida l'obligatorietat de l'ensenyament, és a dir, l'assistència ininterrompuda a les escoles, llavors el problema es redueix a una simple solució d'ordre pedagògic, de tècnica didàctica.

I per resoldre definitivament el problema del bilingüisme, una vegada situat en el pla que acabem d'esmentar, segons la nostra peculiar manera de pensar, cal fer això:

a) Dels 6 als 8 anys, l'ensenyament ha de realitzar-se *totalment* en llengua materna.

b) Dels 8 als 10, en llengua materna també, però incloent en els programes escolars vocabularis castellans.

c) Dels 10 als 12, en llengua materna igualment, reforçant els vocabularis i ja estudiant la Gramàtica castellana, amb exercicis combinats de les dues llengües i amb converses també bilingües.

d) Dels 12 al 14, *totalment* en llengua castellana i perfeccionant la Gramàtica de la llengua materna.

Heus aquí la nostra trajectòria que va, naturalment, de la llengua materna a la llengua oficial de l'Estat, per a retornar finalment al punt de partida, com un d'aquells signes musicals en forma d'angle agut que marquen el pas del *piano* al *fort*, per a acabar altra volta al *piano*.

Creiem que aquesta és la solució més acabada per resoldre cordialment el problema bilingüista, des del punt de vista escolar.

Però,—repetim-ho un cop més—, no es farà res de bo mai, si els infants compresos en l'edat escolar no assisteixen, *de fet*, a les Escoles nacionals, i si no es donen, als que no poden, els mitjans necessaris, per tal que els pares pobres puguin nutrir dignament els seus fills.

Tot el que no es faci en aquest sentit serà temps perdut, energies esmerçades inútilment, que redundarà, el cap i a la fi, en perjudici dels futurs ciutadans de la República, i del progrés i cultura de la nostra estimada Pàtria.

CONRAD DOMÈNEC

MESTRE NACIONAL

Correlació entre la Tècnica i l'Economia en la Indústria

És ben sabut que la *Tècnica* i l'*Economia* constitueixen les dues disciplines fonamentals que tracten de la producció de béns o de riqueses: la primera, la *Tècnica*, s'ocupa quasi exclusivament del procediment o conjunt de procediments a seguir per a obtenir nous productes amb la major perfecció possible, amb la major senzillesa possible; l'*Economia*, pel contrari, i en termes generals, estudia el problema de la producció per la part remunerativa, dictaminant en cada cas si és o no remunerador el produir un article o construir una obra determinada.

Evidentment, la *Tècnica* i l'*Economia* són disciplines que es complementen una a l'altra. L'estudi tècnic precedeix quasi sempre a l'econòmic, puix es fa difícil de concebre pràcticament una producció qualsevol sense haver resolt prèviament el problema o problemes tècnics que entranya.

Volem donar a entendre en parlar de *producció* tant la construcció d'una estructura (edifici, màquina, pont, etc.) com la fabricació d'un article o objecte determinat (manufactura o transformació fabril en general) i fins hi englobem la prestació de serveis, siguin públics o privats (transports, subministres d'electricitat, aigua, gas, etc.).

Així doncs, una volta resolts els problemes de caràcter tècnic que implica tota producció, cal estudiar la possibilitat econòmica de realitzar-la, entaulant-se una certa rivalitat entre totes aquelles solucions tècnicament acceptables i entre les quals sols n'ha de prevaldre una, filla de la selecció econòmica.

Això vol dir, que, ordinàriament, solen ésser varies les solucions que la tècnica ofereix i que deuen ésser estudiades amb cura i controlades per l'economista. Els estudis econòmics poden concretar-se allavors a la comparació de varies proposicions, que poden reduir-se sempre en dues, per a triar la proposició més encertada.

La manera de fer pràcticament l'estudi econòmic comparatiu de

dues proposicions és molt variable segons sigui la mena de producció de què es tracti, intervenint, en general, nombrosos factors, el pes i influència dels quals sobre la decisió varia així mateix amb altres tantes circumstàncies d'espai, lloc i temps.

En tot cas, les dades que caracteritzen les proposicions poden classificar-se en dos grans grups: *dades reductibles* o numèriques i *dades irreductibles* o qualitats que no poden expressar-se per nombres.

Amb les dades numèriques poden formar-se estats comparatius, resum de tots aquells factors obtinguts directament o amb auxili de la Matemàtica; això és, calculant el rendiment econòmic, generalment anyal, que correspon a cada una de les proposicions, basat en les xifres d'ingressos i de despeses que d'elles es derivin. Pràcticament, doncs, solen deduir-se les dades reductibles comparatives, calculant, per una banda, els ingressos procedents de la venda de la producció i per altra les despeses de capital (càrregues financeres) i d'exploració o funcionament (despeses de producció, de conservació, de renovació, generals, etc.) i altres diversos que poden presentar-se en cada cas particular.

Una volta fet el càlcul de rentabilitat de les proposicions que es comparen a base de les dades numèriques referides, cal examinar les dades irreductibles que puguin influir sobre la decisió. Entre elles poden citar-se les següents:

- a) dubtes i risc sobre la rentabilitat;
- b) grau d'uniformitat i periodicitat de la remuneració;
- c) qualitat i quantitat d'obligacions que emanen;
- d) facilitat de venda o transferència dels drets de propietat;
- e) condicions d'obtenció de préstecs amb la sola garantia del capital invertit;
- f) facilitats de dirigir, controlar o fiscalitzar la inversió dintre l'extensió que es desitja;
- g) facilitat de fraccionar el capital a invertir en quantitats convenients;
- h) transcendència del risc total;
- i) treball, molèsties o preocupacions que es deriven; etc.

Totes aquestes dades irreductibles depenen a la vegada, i en major o menor extensió, d'altres qualitats o condicions a què se sotmet la producció industrial, apareixent ja la influència del tipus d'Empresa de què es tracta, per la individualitat característica, per ésser pública o privada, per les relacions financeres, per la situació econòmica, per la relació amb altres Empreses, etc.

Tot això condueix cap a una complicada malla, de la qual no en pot defugir cap iniciativa de producció per a establir-se dintre del camp de la indústria. Però, en definitiva, i posats en el terreny de la realitat, un veu com acaben per posar-se en pugna l'Economia amb la Tècnica; com el tècnic s'esforça cada vegada més a produir el millor i més perfectament possible, sense preocupar-se gaire del cost del procés productiu, mentre l'economista, guiat exclusivament pel principi econòmic, tendeix a emprar per a aquella mateixa finalitat el més petit esforç possible, en treball, temps i diners.

En darrer terme, i no sense fatiga moltes vegades, s'arriba a una satisfactòria conciliació tècnico-econòmica que és el més just terme mig de produir bé.

F. F. SINTES OLIVES

RECULLS DE FORA

Encara tot el mes de juny, la discussió a les Corts del Projecte d'Estatut de Catalunya ha concentrat, i està lluny d'acabar, l'atenció política espanyola. En la sessió del 31 de maig, el Sr. Abili Calderón havia demanat que fos retirat el dictamen de la comissió. Aquesta acordà mantenir-lo, no obstant, íntegrament. Represa la discussió, el dia 2 parlaren contra les aspiracions catalanes els Srs. Ortega y Gasset, J., Maura, i Melquiades Alvarez, als discursos dels quals contestà el Sr. Azaña. El dia 3 fou rebutjada per 177 vots contra 17 una proposició del Sr. Royo insistint que l'Estatut fos retirat per redactar-lo de nou. Parlaren també els Srs. Lerroux i Alvarez i després de rectificar el Cap del Govern quedà closa la discussió de la totalitat.

Dijous 9, s'inicià la discussió de l'articulat. En la sessió de dia 10 quedà aprovat per 172 vots contra 11 l'article primer, en la seva nova redacció. En la mateixa sessió, el diputat Sr. Carrasco Formiguera defensà, parlant en nom propi—ja que així ho féu constar prèviament la minoria catalana, de la qual quedava separat aquell—, la integritat de l'Estatut votat plebiscitàriament pel poble català. Hi hagué una suspensió d'una setmana, durant la qual no figurà l'Estatut en l'ordre del dia de les Corts. Represa la discussió, dia 23 s'aprovà per 191 vots contra 112 l'article 2^{on} que estableix l'oficialitat de la llengua catalana. L'esmena radical que durant els dies precedents s'havia presentat com un obstacle d'importància per a la vida del Govern, fou rebutjada per 209 vots contra 128. A partir del 27, s'habilitaren sessions nocturnes, i s'alternà la discussió de l'Estatut amb la Reforma Agrària.

A París, morí el 31 de maig, l'ex-ministre i cap del partit conservador històric espanyol, Sr. Comte de Bugallal.

En els costums polítics, resultà una innovació la controvèrsia pública sostenguda al Centre Republicà Federal de Martorell, dia 3 a la nit, entre el Sr. Miquel Vidal i Guardiola, de la Lliga, i el Sr. Alfons Miquel, redactor de "Solidaridad Obrera" i defensor de l'ideari de la C. N. T. Els parlaments i rèpliques foren escoltats amb atenció i respecte pels assistents.

En política internacional, ha estat també el juny mes de gran moviment. A Alemanya, dimití el canceller Bruning per Hindenburg, després d'uns anys de meritíssims serveis, als quals farà justícia la història, quedà format a primer de mes el govern Von Papen, procedent del Centre, però desautoritzat pel mateix partit. La figura més interessant del nou ministeri—qualificat de Gabinet de la Noblesa—és el general Von Schleicher, ministre de la

Reichswehr. La nova política alemanya que no és encara amb aquest govern el comandament dels Nazis, però sí un triomf seu, obri una sèrie d'interrogants de prematura solució, i no tots tranquilitzadors per la causa universal de la democràcia. El nou govern dirigit per de prompte el seu manifest al poble directament, sense passar pel Parlament, aleshores obert, si bé aviat dissolt.

* * *

També a França s'efectuà el canvi de govern, resultat normal aquest cas de la darrera consulta del cos electoral. Descomptada la majoria, i per tant la presidència d'Herriot, la incògnita estava només en si hi hauria o no entesa governamental amb els socialistes. No havent-se duit a terme tal entesa, Herriot presentà dia 3 al President la llista del seu gabinet homogeni. El mateix dia fou elegit president de la Cambra, Ferran Buisson, i president del Senat, el Sr. Jeannessey.

* * *

El dia 4, començaren a circular per la premsa noves d'una insurrecció militar a Xile, que exigia, es deia, la dimissió del govern i del President de la República Sr. Montero. Aviat es confirmà el triomf de la revolució, amb la deposició del cap de l'Estat i formació d'una junta revolucionària, les figures més sobressortints de la qual eren el Sr. Davila, ex-ambaixador, el coronel Grove i el general Puga.

De tot d'una quedà clar el caràcter avançat d'aquesta Junta, en el si de la qual, però, s'advertiren també de seguida discrepàncies, aviat exterioritzades amb l'allunyament del Sr. Davila. Poc temps més tard, dia 13, el President de la Junta Governamental, Sr. Davila, dimití per disconformitat amb la labor extremista dels restants components de la Junta, fins que, al final, la contrarevolució triomfant el tornà al poder, i féu així acabar l'extremisme marxista del coronel Grove, a la dictadura del qual eren atribuïdes tendències netament soviètiques.

* * *

Al gran saló de l'hotel Beau Rivage, de Lausanne, s'inaugurà el 16 de juny la Conferència Internacional de les Reparacions, de la qual fou elegit president, a proposta d'Herriot, el "premier" anglès Mac Donald. Després de córrer pel món els obligats rumors sobre el resultat definitiu d'aquesta nova reunió internacional, inflats pel pessimisme o l'optimisme del moment, arriben noves d'haver-se arribat a un acord sobre la xifra total de les sumes a entregar per Alemanya, objecte de treballosa negociació. Alemanya hauria aconseguit també esborrar oficialment la pròpia culpabilitat escrita de la gran guerra.

* * *

A Ginebra, s'obria pels mateixos dies la Conferència Internacional del Desarmament, el plat fort de la qual fou a primera hora la proposició Hoover de reduir des d'ara en un terç el total des armaments aeris, marítims i terrestres. La Conferència seguí els seus treballs durant tot el mes i es oberta encara.

* * *

El 28 tengué lloc a Viena el VIIe Congrés de Nacionalitats Europees. Representant els nacionalistes bascs hi assistí el Sr. J. M. Izaurreta. La delegació catalana estigué presidida pel Sr. F. de P. Maspons i Anglasesell.

* * *

Les relacions anglo-irlandeses queden en el mateix estat que es trobaven després de la visita dels ministres anglesos a Dublin, i de l'anada de De Valera a Londres, presidint una delegació, que no arribà a cap acord. Les aspiracions no s'han llimat fins ara, davant la propera conferència interimperial del Canadà.

El nom d'Irlanda ha estat els darrers dies del mes familiar a tot el món, amb motiu de l'èxit magnífic del Congrés Eucarístic Internacional que ha tengut lloc del 23 al 26 a Dublin.

Les diferències polítiques de l'Estat Lliure amb l'Imperi entren en una nova fase en depositar De Valera la suma que segueix negant-se a pagar, sobre drets de la terra, mentre es sotmet la qüestió a un arbitratge.

* * *

L'Acadèmia Espanyola de la Llengua convoca a concurs l'adjudicació del premi Duquessa d'Alba, a una: Biografia i estudi crític d'un autor espanyol mereixedor d'ésser considerat model de llengua i d'estil i el naixement del qual sia anterior al segle XIX. El termini per optar al premi (12.000 pessetes) es tanca en 31 gener 1935.

* * *

El 30 de juny és l'assenyalat per obrir-se a La Haia la Conferència Internacional per a l'Ensenyament de la Història, en el programa de la qual figuren temes tan interessants com aquest (el 4.^{rt}):—¿Quins són els desiderata quant a la supressió en els llibres escolars dels errors i dels apriorismes contraris a la veritat històrica, al coneixement integral dels fets principals de la història dels pobles i a les bones relacions recíproques entre ells?

Entre les adhesions espanyoles a la Conferència, figuren l'Acadèmia de la Història, de Madrid, i l'Institut d'Estudis Catalans, de Barcelona. Simultàniament tindrà lloc a La Haia una exposició de llibres escolars d'Història.

* * *

L'Orfeó Català ha publicat el Cartell del seu XI Concurs Musical per l'atorgament dels premis Rabell i Cibils: I. De 1000 pessetes a la millor "Suite" en tres o més parts per a arpa; II. De 1000 ptes. al millor recull de cinc o sis peces per a violoncel i piano; i III. De 2000 ptes. a la millor obra lírica per a teatre en dos actes almenys. El terme d'admissió acaba en 15 febrer 1933, i el veredicté es farà públic en 8 maig següent.

* * *

Una interessant experiència artística fou la "Fira del Dibuix" que, sota els auspicis de l'Ajuntament de Barcelona, estigué oberta en aquella ciutat, al bell mig dels jardins Soler i Rovirosa, del 4 al 12 de juny. La fira-exposició, a la que prengueren part tots els dibuixants catalans, assolí un gran èxit. Es calcula que fou visitada per més de quaranta mil persones;

s'hi vengueren uns dos mil dibuixos, a preus variants, en general, de 15 a 100 pessetes.

* * *

Una altra innovació és la constitució a Barcelona del "Grup d'Amics del Gravat" vinculat per ara a la Secretaria de l'Institut Català de les Arts del Llibre (carrer Torres Amat, 6).

* * *

Els dies 24 a 26, tengueren lloc les festes anunciades a Sant Martí del Canigó, amb motiu de la restitució a l'històric monestir de la seva campana Martina. De Catalunya hi assistí una nombrosa peregrinació, organitzada per la Lliga Espiritual de Nostra Senyora de Montserrat.

* * *

En el Santuari de la Mare de Déu del Mont, a la Garrotxa, tengué lloc, dia 12, un acte d'homenatge a Mossèn Cinto, amb motiu de descobrir-se la làpida que perpetua l'estada allà del poeta, amb aquesta llegenda: "Cambra on s'inspirà i escriví el poema Canigó, Mossèn Jacint Verdaguer. —L'Excursionisme Català.—XII - VI - MCMXXXII".

* * *

Llibres nous: Pompeu Fabra: *El Català Literari* (Editorial Barcino, Antologia, Vol. 7).—Josep M. Rovira Artigues: *L'oreig primaverl*. (Edicions La Revista).—*Diccionari Enciclopèdic de la Llengua Catalana* amb la correspondència castellana (Edit. Salvat) s'ha publicat el Volum 2.^{on} lletres D a I.—J. Roig i Raventós: *Celístia*, novella (Llibreria Catalònia).—*Vida de Benvenuto Cellini* (Biblioteca Literària).—A. Esclasans: *Primer llibre del Sistema* (Col. "Nou Esplet").—A. Rovira Virgili: *Els sistemes electorals* (Col. Barcino, Vol. 78).—Obres Completes de Maragall, Vol. XIII.

N O T I C I A R I

DIADA AGRÍCOLA

Aquest acte que anyalment organitza la Cambra Agrícola, enguany s'ha celebrat a la nostra Ciutat. Hi foren presents bon nombre d'agricultors, representacions dels Sindicats agrícoles, de les Associacions de Propietaris i Arrendadors, dels partits judicials d'Inca i Manacor. Es pronunciaren parlaments on es féu patent la indiferència dels arrendadors a instruir-se i l'oblit en què tenien la Granja Agrícola, les lliçons de la qual romanen desaprovechades en perjudici del cultiu i avenç de les terres. També es recordà la intervenció dels negociants, els quals treuen profit d'aquesta incultura. S'opinà que era necessari una descentralització municipal i foren lloades abastament les Cooperatives i els esplèndids resultats obtinguts en les operacions de crèdit i en la producció.

ALIANÇA NACIONAL DE CONRADORS

A la ciutat de Manacor, tengué lloc l'"Assemblea Provincial de Conradors" a la que assistiren molts de conradors, arrendadors i petits propietaris. En els parlaments, s'encarà la necessitat d'organitzar una cooperativa agrícola i d'implantar una granja d'ensenyament pràctic d'agricultura i que en els arrendaments no hi hagi contractes abusius; que la forma actual de fer-se desapareisca, car no són més que subhastes al qui més hi diu. S'afirma que les lleis socials i agràries han d'avançar, manera d'aturar l'emigració obrera del camp cap a la ciutat. Són exalçats els tres factors de prosperitat: Terra, Capital i Intelligència. Els parlaments foren llavors condensats en disset conclusions que foren aprovades per l'assemblea.

EL BALUARD DE BERARD

El Comandant Militar de Balears autoritza a l'Ajuntament per a utilitzar com a passeig públic la plataforma del baluard de Berard.

NOVA PREMSA

Acaba d'eixir a la llum pública "*Justicia*", *Periódico quincenal de depuración republicana*" i de vuit pàgines de text. A l'article de presentació diu que el seu lema serà: "*razón, orden, trabajo, equidad y progreso... vasto y comprensivo programa*". A la portada publica una caricatura poc comprensiva contra Macià. Que la terra li sia lleugera a la nova publicació.

BIBLIOTECA PROVINCIAL

Comissionat pel Govern és vengut l'Arquitecte d'Instrucció Pública i Belles Arts per a estudiar la possibilitat de traslladar la Biblioteca Provincial

del seu lloc actual, en estat ruïnós, al nou edifici junt a l'Institut. Fou de parer que podria efectuar-se el canvi, mentre s'urbanitzassen els terrers que volten l'esmentat edifici.

HOMENATGE

A la ciutat d'Inca, es celebrà un acte d'homenatge a la bona memòria de mossèn Sales. A l'acte necrològic, foren llegits treballs sobre el fill benemèrit de l'esmentada Ciutat i es cantaren algunes composicions musicals de l'homenatjat.

ESTACIÓ TELEGRÀFICA

Se n'ha inaugurat una al "Terreno", la qual admet tota classe de serveis de telegrams, lliuraments i altres, encomenats al cos de Telègrafs.

DE RE AGRICOLA

Els camperols eivissencs van introduint cada dia en les feines agrícoles els novells procediments. Ahir empraren els adobs, avui es decideixen per la maquinària agrícola, tant per la sega com per la batuda.

SETMANA D'HIGIENE MENTAL

La Secció Psiquiàtrica de la Inspecció Provincial de Sanitat i la Delegació local de la Lliga d'Higiene mental han organitzat una Setmana d'Higiene Mental, la sessió inaugural de la qual es celebrà al saló de sessions de les Cases de la Ciutat.

HOSTES DISTINGITS

Han vingut a la nostra illa el conegut i popular novel·lista Julià Amich, per tal d'escriure un llibre sobre costums marítims de Mallorca.

El notable escriptor i periodista internacional de Dantzig, Von Werner Schulz, per tal d'estudiar el nostre folklore.

SOCIETAT ARQUEOLÒGICA LUL·LIANA

Aquesta meritíssima societat, en junta general, acordà mudar l'actual estatge social a la senyorial casa Oleo, al carrer de l'Almudaina. Allí hi durà el seu Museu, que fins ara romangué en depòsit al Museo episcopal, formant part temporalment del seu fons.

EL PROBLEMA DE LES AIGÜES

El Ministre de Finances ha aprovat el pressupost extraordinari de l'Ajuntament que puja a 1.359.305 pessetes per començar les obres del proveïment i ha donat el permís per fer el conseqüent emprèstit.

EL TEMPS

Malgrat de trobar-nos a la fi del mes de juny, la calor s'ha fet poc sensible. En canvi, ha plogut copiosament i tronat com si fóssem a l'hivern. On caigué més aigua fou a la part nord de l'illa, singularment a Bunyola i Puigpunyent.

RESTAURACIÓ

El Batle de Petra està gestionant a Madrid la restauració del convent i claustre de Sant Bernadí, d'aquesta vila. El projecte ha estat ben acollit.

LA CAIXA D'ESTALVIS

Aquesta entitat ha posat una artística placa de coure, en el centre de la qual s'hi llegeix en foraster aquell nom i a més s'hi destria un magraner, arbre simbòlic de la producció.

Aquesta placa és recomenada per l'Institut Internacional d'Estalvi com a distintiu de les Caixes d'Estalvis adherides a l'Institut Internacional de Milà, pel seu caràcter filantròpic.

SELVA I CAIMARI

Estan en vies de solució les diferències sorgides entre aquell municipi i la seva entitat menor.

ESQUADRA ITALIANA

És venguda l'esquadra italiana, composta per dos creuers menors, i nou destructors; tirà àncores a la nostra badia, on restarà alguns dies.

VIIe CONGRÉS DE METGES DE LLENGUA CATALANA

Són esperades unes mil persones per prendre part en el VIIe Congrés de Metges, el primer que es celebra fora la Catalunya continental.

CONCERTS DE MÚSICA CATALANA

Està anunciat un concert de música típica catalana al Teatre Principal de Ciutat, a càrrec de la Cobla Barcelona i amb la valuosa cooperació de l'Orfeó Mallorquí. També a S'Aigo Dolça es ballaran balls típics catalans i mallorquins.

EL NOSTRE NÚMERO PRÒXIM

Tenim la satisfacció d'anunciar als nostres lectors que l'eximi poeta Josep Carner ha tengut la gentilesa d'enviar-nos una meravellosa col·lecció de traduccions de poesies xineses, a la publicació de la qual quedarà consagrat el pròxim número.

LA NOSTRA TERRA

DIRECTOR:

ANTONI SALVÀ I RIPOLL

ADMINISTRADOR:

JOAN I. VALENTI I MARROIG

Redacció i Administració: *Palacio*, 40, baixos.—Ciutat de Mallorca

Preus de subscripció: Any, 12 ptes.—Trimestre, 3 ptes.—Número solt, 1'25 ptes.

ESTAMPA D'EN FRANCESC SOLER.—SANT FRANCESC, 2 I 4.—PALMA DE MALLORCA